

Klima- og miljødepartementet
postmottak@kld.dep.no

31. januar 2020

Høringsinnspill til handlingsplan for Oslofjorden

Sabima takker for anledning til å gi innspill på handlingsplan for Oslofjorden og for utsatt frist. Vi arbeider for å stanse tap av naturmangfold i norsk natur og ønsker å understreke hvor viktig Oslofjorden, med sitt store grunnlag for naturmangfold, er i dette arbeidet. Oslofjorden er også viktig for friluftsliv og folkehelse for en betydelig del av den norske befolkningen, og har derfor en stor verdi i å styrke befolkningens holdninger til å ta vare på natur.

Ambisiøs handlingsplan med usikker gjennomføringsevne

Et robust økosystem er avhengig av et rikt naturmangfold for å hindre tap av økosystemfunksjoner og økosystemtjenester når det utsettes for menneskelige press.

Om vi når handlingsplanens mål om å ivareta økosystemenes robusthet er helt avhengig av at vi har en sterk forståelse av økologien i fjorden som kunnskapsgrunnlag når vi vurderer sammenhenger mellom bestandsutvikling og menneskelige påvirkningsfaktorer. Kunnskapsgrunnlaget om miljøtilstanden i fjorden som handlingsplanen baserer seg på bærer preg av en stykkevis og delt-tilnærming, og mangler derfor langt på vei en økosystembasert tilnærming. Det fremstår derfor uklart hva som er nåværende status for økosystemets funksjoner og tjenester. Sabima mener dette bør utredes slik at beslutningstakere og forvaltning blir i stand til å prioritere tiltak, følge opp tiltak og overvåke effekten av tiltak.

Per i dag inkluderer handlingsplanen dessverre ikke miljøtilstand på land, men en økosystembasert tilnærming må også ta høyde for interaksjoner mellom marine og terrestriske systemer. Tilstanden på land, især i strandsonen, er også en vesentlig del av økosystemet Oslofjorden.

Sabima ser en svakhet i at det ikke er foretatt en prioritering av de foreslåtte tiltakene og i hvilket tidsperspektiv de bør gjennomføres for å sikre robuste økosystemer. Det er også uklart hvem som har ansvar for å følge opp de ulike tiltakene. Handlingsplanen fremstår derfor som en ambisiøs plan med mange usikre momenter som gjelder gjennomføringsevne og måloppnåelse. Sabima savner en analyse av usikkerhetsmomenter som kan hindre at vi når målet om robuste økosystemer. Gjennomføringsevnen til handlingsplanen forutsetter at det følger økonomiske midler til oppfølging av tiltak.

Handlingsplanen er et uklart supplerende forvaltningsverktøy

Handlingsplanen legges fram som et supplement til eksisterende forvaltningsverktøy og lovverk. Planen viser at det er behov for tiltak på tvers av sektorer og forvaltningsnivå, samt samordning av tiltak for å oppnå god tilstand i fjorden og fremme et aktivt friluftsliv. I planutkastet vises det til at Helhetlig plan for Oslofjorden skal bidra til bedre samordning av virkemiddelbruken mellom myndighetene og da kanskje særlig kommunene, blant annet slik at man får en mer harmonisert gjennomføring av arealplanlegging og bruk av virkemidler på begge sider av fjorden.

Sabima ser positivt på at planen er ment å samordne, supplere og forsterke det positive som allerede gjøres for Oslofjordens miljø og friluftslivsmuligheter. Vi stiller oss likevel spørrende til om planen i seg selv vil kunne bidra til å oppnå dette, på grunn av sin manglende formelle/juridiske status.

Sabima mener at en viktig forutsetning for at målene om at fjorden skal oppnå god miljøtilstand, restaurere viktige naturverdier, fremme et aktivt friluftsliv og ivareta det biologiske mangfoldet i fjorden, er at sektorene og ansvarlige myndigheter faktisk tar i bruk sine aktuelle virkemidler. For at planen skal kunne virke slik, må den sikres de nødvendige arenaene for praktisk samordning og/eller formelle forpliktelser knyttet til gjennomføring og måloppnåelse. Sabima ser det som en svakhet at planen ikke har en sterkere formell status, men mener likevel at arbeidet videre med eventuelle ulike miljøprosjekter for Oslofjorden kan åpne muligheter for å formalisere planene og tiltakene.

De regionale vannforvaltningsplanene med tilhørende tiltaksprogram er ifølge planen et viktig grunnlag som også må justeres i tråd med målsetningene for helhetlig plan for Oslofjorden. Sabima vil påpeke at også organiseringen av vannforvaltningen i både Innlandet og Viken vannregion og Vestfold og Telemark vannregion kan fungere som mulige samordningsarenaer for gjennomføring av tiltakene. Vi savner tydeligere henvisninger til den organiseringen som er bygd opp rundt Oslofjorden gjennom arbeidet med vanddirektivet og de muligheter som ligger der.

Handlingsplanen bør ha en overføringsverdi inn i det nasjonale arbeidet med marint vern i tråd med internasjonale forpliktelser, og gi en bedre beskyttelse og forvaltning av andre fjordsystemer i Norge.

Handlingsplanen må være økosystembasert for å effektivisere tiltak

De anbefalte tiltak og virkemidler er ment å «bidra til et mer robust økosystem som er bedre rustet til å takle framtidens klimaendringer». Samtidig som det er positivt at det iverksettes tiltak på grunnlag av nåværende kunnskap, savner Sabima tiltak for

å videre styrke kunnskapen om fjord-økosystemets robusthet, både nåværende status og framtidsscenarier i et klimaperspektiv, samt tiltak for å tilbakeføre og restaurere ødelagt natur. Oslofjorden er i stor grad påvirket av befolkningsvekst, press på arealbruk, forurensning, økt båttrafikk og fiske. En økosystembasert forvaltning bør også inkludere flere påvirkningsfaktorer for å vurdere samla belastning og effektivisere effekten av tiltak. Sabima savner mer kunnskap på følgende områder:

Støy fra menneskelig aktivitet: Støy fra båttrafikk og transport er velkjent for å påvirke arters atferd og stressnivåer, fra fisk til marine pattedyr. Det er ikke gjennomført undersøkelser om hvordan det marine livet påvirkes av støy fra privatbåter, turisme og transport i Oslofjorden, og dermed også hvorvidt ulike tiltak vil fungere.

Miljøgifter i sammenheng med bestandsutvikling: Det er viktig å redusere tilførsler av miljøgifter, men gamle miljøgiftsynder som POPs og tungmetaller er fortsatt blant de mest skadelige for marine organismer på grunn av deres evne til å opphøpe seg i næringsnett, toksiske egenskaper og lav nedbrytbarhet. Disse egenskapene har også gjort gamle miljøgifter til en del av økosystemer verden over, noe som betyr at det som allerede er sluppet ut og akkumulert i organismer og næringsnett, er ikke lenger mulig å styre via menneskelig kontroll. Dette har en innvirkning på samlet belastning, da andre påvirkningsfaktorer som mattilgang og klimaendringer kan øke arters og bestanders sensitivitet for negative effekter av miljøgifter. Tiltak mot negative effekter av miljøgifter må derfor sees i sammenheng med bestandsutvikling til arter i mye større grad enn det gjøres i dag.

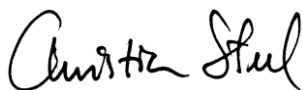
Plast som vektor for sykdom og miljøgifter: Tiltak mot tilførsel av plast til fjorden er viktige, men det som allerede er havnet i fjorden brytes opp i mindre og mindre biter som igjen kan gjøre stor skade på et allerede presset økosystem. Mikroplast er kjente vektorer for miljøgifter og patogener, har vist å påvirke fotosynteseaktivitet og gassutveksling i bunnområder, og har derfor potensial til å negativt påvirke alle nivåer av næringsnettet. Handlingsplanen mangler en vurdering av hvordan dagens og framtidens plastforurensning påvirker primærproduksjon, nivåer av miljøgifter, og helsetilstand for det marine livet i Oslofjorden.

Antibiotika-resistens: Antibiotika-resistente bakterier er en av de største utfordringene for folkehelsen, men også for naturmangfoldet og økosystemenes robusthet. Utbredelsen av antibiotika-resistente bakterier i marine arter er et økende problem. Selv om det er store kunnskapshull, har dette blitt dokumentert i flere mer eller mindre urbane områder rundt om i verden, inkludert norske marine og terrestriske næringsnett. Det bør gjennomføres undersøkelser og vurdering av

negative konsekvenser av utbredelse av antibiotika-resistente bakterier hos marine organismer i Oslofjorden.

Handlingsplanens mål om å tilrettelegge for økt tilgang til strandsonen og friluftsliv, vil også kunne påføre økt press på naturmangfoldet og spesielt trua arter i strandsonen. Sabima mener tiltak som styrker friluftsliv, samtidig i stor grad må ta hensyn til naturmangfoldet. Det blir lite balansert hvis planen i hovedsak ikke inkluderer det som er vannflaten, *bortsett fra* friluftsliv. Fokus må i så fall også rettes mot naturmangfoldhensyn på land.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær